

Deze rubriek wordt verzorgd door de Lappersfort Poets Society, een kring van dichters en dichtersessen die de bezorgdheid voor de aarde in poëzie heeft gegoten. Ze nemen het op voor het Lappersfortbos en alle bedreigde bossen en wouden. Hun stem fluistert zich een weg naar het oor van de wereld. Zie ook www.regiobrugge.be/lappersfortpoets.php

Heerlijke oude wereld

Wivine Heynderick

Aan het begin van het nieuwe jaar nam ik het goede voornemen om ooit aan mijn kleinkinderen te vertellen over deze boeiende, verwarrend vreemde tijd van voor de Culturele Omslag. Ik hoor het hen al vragen: 'Oma, vertel ons nog eens over die tijd van Grenzeloze Welvaart.' Of - een beetje realistischer - 'Oma, je gaat toch niet weer beginnen over jullie prettigsteerde tijd, alsjeblief!' En ik dan, als een gewiekste verkoper: 'Goed dan, jullie weten dus waarom wij zo'n grote hoofden hadden?' 'Nee'. 'Juist daarom!'

'In de tijd van de Welvaart zonder Grenzen regeerde koning Markt, een krachtig figuur die zijn groot mensenhart niet onder stoelen of banken stak. Niemand zou volgens hem ooit iets te kort komen. Zijn droom was om iedereen met overvloed te beladen. En zo gebeurde het ook. De mensen vaarden wel en hun leven raakte bedolven onder de spullen. Maar op een gegeven moment, niemand kwam er ooit achter waarom of hoe, begon het de mensen te dagen dat de dagelijkse Marsen naar Meer en dus Beter niets meer opleverden. De mensen raakten op mysterieuze wijze moe en velen werden welvaartsziek: ze hielden hun tachtigjarige loop-baan niet meer vol en hielden er plotseling mee op, ondanks alle steunmaatregelen van gouverneur Wetenschap

die de mensen van krukken en bypasses voorzag. De dagelijkse marsen raakten bovendien verzadigd: de mensen botsten tegen mekaar op, niemand kon nog een kant op, men stond halve dagen stil tegen mekaar op geduwd de vooruitgang af te wachten.'

'En wat deed de koning toen, oma?'

'De koning zag het aan en deed alles wat in zijn macht lag om het drukke tijt te keren. Hij deed hiervoor beroep op een zonderling figuur uit een onbekend land: graaf Management. De marsen zouden voortaan soepeler verlopen, zo stelde dit heerschap, als de mensen zich maar efficiënter en flexibeler konden opstellen. De koning gaf deze vreemdeling een kans, gecharmeerd als hij was door het uitzonderlijk knappe verstand van de graaf: de man was uitgerust met een opvallend groot hoofd. Hij werd 'de mastodont' genoemd of ook 'de analist', omdat hij alles steeds uit elkaar haalde. Zo kwam het dat hij een en ander reorganiseerde: het leven van de mensen werd van nu af aan uitgedokterd of, zoals dat heette 'generationaliseerd', onder een regime van zorg voor Kwaliteit.'

'Wat was dat dan?'

'Eigenlijk vragen jullie dat beter aan opa, die heeft dat van veel dichterbij meegemaakt dan ik; ik zat toen al in het verzet. Hij vertelde mij over de grote Administratiemars: mensen moesten secuur gaan bijhouden hoelang ze vast stonden in de mars, welke stappen ze

die dag hadden ondernomen, op welke wijze ze die stap hadden gezet en waar de stap toe geleid had; een heus controlesysteem dus. Dit zorgde ervoor dat de mars helemaal niet meer opschoot: hij zwol steeds verder aan. Tijdens de Administratiemars vielen er blijkbaar ook talrijke beloningen te rapen: loonbonuspunten, pensioenspaarpunten, kijk-ik-heb-de-beste-parkeerplaatstrofeeën, levensverzekerings- en bijkomende ziekteverzekeringspunten, je kon het zo gek niet bedenken. De mensen in de mars leken even een boost te krijgen en weer in beweging te komen – men spaarde wat af – maar de heropleving was van korte duur: hoe meer punten men raapte, hoe meer mensen plotsklaps ziek vielen, leek het wel. Graaf Management kon het niet langer aanzien, de koning ook niet. Daarom riep hij de marsen uit tot wegen naar Gezondheid en Amusement. Het moest weer leuk worden en de mensen moesten vooral gezond blijven. Graaf Management, vermetel als hij was, smeedde hiervoor een partnerschap met Zieke Fons, een destijds zeer populair geworden figuur die door het volk tot Bekende Onderdaan was uitgeroepen. Deze liet tijdens de marsen massaal fruitmanden aanslepen, fitnessabonnementen en yoga- en meditatieworkshops, vrijetijdclubs en wat weet ik nog al meer. Op de plaatsen van de mars werden zelfs heuse hotels, tweede-huizen en volledige woonwijken opgetrokken, zodat de marsgangers niet steeds weer elke dag van voren af aan moesten aanschuiven. Graaf Management noemde dat ‘dubbel winnen’. Jullie horen het al kinderen, de mars naar Meer en dus Beter was intussen het leven van de mensen geworden. Ook jullie opa ontsnapte er niet aan. Vaak moest hij op de mars nablijven, want dan had hij weer wat gewonnen: nu eens een assertiviteitscursus, dan weer een verkiezing tot fijnste medemarsganger. Het waren levendige tijden. Maar ik zei het al, waar iedereen vol vertrouwen en vrijgevochten aan de mars was begonnen,

vielen nu steeds meer mensen af. De mars dunde nu dag na dag verder uit. Het gekke was dat noch de koning, noch de graaf dit zag.’

‘Hoe kan dat nu, oma, je maakt ons iets wijs?’

‘Neen, toch niet, jullie moeten weten dat koning Markt en graaf Management behoorlijk met de handen in het haar zaten. Op een van die dagelijkse breinstormen die ze met mekaar hielden – want het was al een hele tijd koekenbak tussen die twee – kwamen ze in een moment van lumineus inzicht op het idee om de marsen eens van dichtbij te gaan bekijken. Hoe konden ze deze stap in het proces van Kwaliteitszorg zijn vergeten? Ze vloekten en tierden. Toen ze ter plaatse gingen kijken, weten jullie wat er gebeurde: beiden verloren er het hoofd bij. Wat ze zagen was immers geen overvolle, opgestopte mars. Wie bleef er overdenken jullie, de sterksten?’

‘Misschien de slimsten, oma?’

‘Voor een deel heb je het juist, ja. Wat de koning zag, was een mars van enkelingen, zo zwaarlijvig geworden dat de mars in omvang niet eens leek afgenomen te zijn. En nog meer verbijsterd was hij toen hij hun hoofden aanschouwde: die waren wel tweemaal zo zwaar en zo groot als dat van de graaf.’

‘Maar hoe kwam dat?’

‘Tja, in die tijd hadden de mensen die de marsen goed aankonden, enkel hun hoofd leren gebruiken. In feite waren we de trappers verloren, met de koning voorop: onder invloed van graaf Management had hij hart en handen verloren, ze noemden hem intussen Zijne Hoofd-zakelijkheid. Daarom kon hij ook niet meer ingrijpen, en werd voor alle mensen het hoofd de zaak; het hart en de handen werden hen ontnomen. Een jammerlijke tijd brak aan. De mensen gingen enkel nog verstandelijk, geordend door graaf Management, door het leven onder de leuze dat we het leven, je geluk of ongeluk, volledig zelf konden maken – ja er heerste dus nog geloof in die tijd.

Dat was het prettige aan onze tijd. En de slimsten of gewieksten, die voelden zich maar wat vrijgevochten. Terwijl het Hoofdregime alles regelde en berekende, waren mensen druk bezig met vrij te zijn en bij elke stap die ze deden, keuzes te maken. Maar ondertussen drong de geest van de tijd tot velen door dat alles met alles, en iedereen met iedereen verbonden was. Dat dit met je hoofd alleen niet lukt, en je daarvoor handen en hart ontbeert, dat drong wel door bij meer en meer van de marsgangers. Het zal jullie niet verbazen dat deze mensen stuk voor stuk een punthoofd kregen van dit soort tegenstrijdigheden en verstandige kronkels. Het waren ook zij die afvielen bij de marsen. Dat was het gestoorde aan onze tijd.'

'Maar was er dan niemand die in opstand kwam, oma?'

'Tuurlijk wel, maar dat ging natuurlijk reuze traag. Want het hoofd was een bloedernstig ding dat van kindsbeen af in de watten werd gelegd en waar je opvoeding bol van stond. Wat kon een mens daartegen beginnen? Op de duur dacht iedereen hetzelfde. Dat was een lugubere tijd... Willen jullie dat wel horen? Het was niet zo fraai.'

'Hmm.'

'De koning was dus de pedalen kwijt - sommigen spreken er nog over als 'de periode dat het grote hoofd aan het rollen ging'. Vanaf je babytijd was je al ingeschreven voor de universiteit. Dat stond nergens op papier, maar het ging gewoon zo. Toch voor zover je bij de categorie nog-niet-ontwikkelingsgestoord was ingedeeld - zo'n stoornis kon toen al vanaf je eerste jaar beginnen. In de kleuterklas bereidde je je voor op de lagere school - altijd moest je je toekomst een stap voor zijn. Namiddagslaapjes waren er als luxe voor de enkele gegoeden. Kinderen moesten terug aan het werk, niet meer in fabrieken natuurlijk, maar in de klas, achter het scherm zo veel mogelijk het breedbeeld van de wereld binnenkrijgend. Voortdurend online,

want men had wereldburgers te kort. Je moest productief zijn en het ondertussen ook aankunnen dat je voortdurend werd beziggehouden: muziek - overal dezelfde en van dat springerig soort als ons apenverstand - weerklonk in elke openbare ruimte, van zwembad tot museum, tot zelfs in de klassen toe, op de speelplaats en natuurlijk ook op de plee. In de enkele pauzes kon je je hart en handen wel nog kwijt in verstandig creatief spel: een puzzel, toneel, computerspel of megafeest, geïnspireerd door berekenende, hoogst efficiënte mediabastions. En naar school en van de opvang 's avonds naar huis werd je vervoerd, zodat je achterin nog kon werken met een stukje beeldcultuur van een dvd-spelertje, een knabbelkoek - van dezelfde bastions - in de hand, en je moeder voorin met een stevig vitaliserende drank. Naar welk huis je 's avonds reed, wist je soms niet - dat hing af van de mars van je beide ouders - want de meesten hadden twee huizen, dat van vader en dat van moeder. Ja, vele huishoudens sneuvelden. Het hoofd stond immers altijd roodgloeiend, op de mars gericht, of op de meest werkende relatie, terwijl het hart van de mensen verkilde en de handen, zo verloren als wat, geen aanraking meer kenden.

Maar goed, ik had het over de school. Het gezapige handenwerk van ons van vroeger of het hartelijke spel van muziek, toneel of tekenen, dat kon je in je vrije tijd doen. Bij ons op school was het vroeger saai, maar degelijk, er waren nog ideeën. Nu moest het gewoon 'marcheren'. Daarom, om opstand van de kinderen te voorkomen, kreeg je in de zedenleer wel netjes het kinderrechtenmanifest mee. Heel verstandig. Tegen het middelbaar had je je dan voldoende laten zien wat je in je mars had om de eindafrekening te maken en je in te delen bij de 'sterken' of de 'zwakken'; die laatsten konden vanaf dan leren met hun handen te werken. Maar voor de meesten lag de weg naar de Hoofdkennis wel vast: ICT - dat moet ik jullie niet uitleggen, maar het kwam neer

op zo veel mogelijk efficiënte en ultrakorte verbindingen met zo veel mogelijk mensen - de logica van de wiskunde en die van de economie. Voilà, dit was de Hoofdweg. Het moest en zou gewoon marcheren en tot de hoofdzaak leiden: de grote sprong in de mars, die, als je slim was, of gewiekt, en hard genoeg doorzette, je een overvloedig leven opleverde, en wel zonder ooit je kleren vuil te hebben gemaakt, want een puur verstandelijke geest, die deed altijd schoon werk.

Er groeiden voorbeeldig efficiënte burgers uit die de marsen steeds verder lieten voortschrijden. De ene werd hoog gespecialiseerd in efficiëntie en kon met één Engels woord horden marsgangers met de hoofden in dezelfde richting krijgen. De ander werd voorman in het bewegen van de massa met scorende toespraken, zonder hen ooit te hebben beluisterd. Nog een ander vatte de waan van de dag van de voorste marsgangers samen voor de achterkomers, en omgekeerd – voor het schamele hart kon je na middernacht luisteren. Maar de meesten stuurden natuurlijk de gezondheid van de mensen aan, hooggespecialiseerd, in één enkel orgaan tenminste - met boetes voor gemiste consultaties kregen ze graaf Management altijd op hun hand. En voor wie de harde scholing ontlopen had, en zelf nog wat restanten hart en handen bezat, die mocht zich om het welzijn bekommeren van de overgebleven, overhoopgehaalde harten en handen van de afvallende marsgangers. Wie zijn gading dan nog niet vond, kon altijd proberen nog de menigte van hoofden te amuseren, en dat was niet moeilijk in die tijd. Jullie opa heeft er zelf nog een aan het werk gezien die zijn grote leegte tot vertier van de applaudiserende marsmassa maakte, trots op zijn inhoudsloosheid als avondvullend programma. De marsgangers amuseerden zich werkelijk rot. En koning Markt kinderen, die fleurde op. Het was fenomenaal. Sommigen – zelfs groene jongens – spraken al van een mogelijke loskoppeling van koning Markt met

de aarde. Maar zo ver kwam het niet, dat hebben jullie wel meegemaakt. Die capsule naar Mars nam hij nooit.'

'Oef, we zijn door dat lugubere stuk, kinderen, ik heb me wat laten gaan, vrees ik.'

'Eigenlijk wel oma, we willen graag ook nog kunnen spelen... vertel gewoon hoe het afliep.'

'Wel, toen koning Markt en graaf Management dus de mars aanzagen, brak er iets in die grote hoofden bij het inzicht van zo'n pijnlijke tegenstrijdigheden. Vooral de aanblik van de kinderen in de mars, deed het: ze waren allemaal, hoe jong ook, zwaar in hun lijf en gingen gebukt onder een drukkend, bezwarend hoofd. Toen zowel de koning als de graaf er het hoofd bij verloren, werd het rijk van de Grenzeloze Welvaart vanzelf eensklaps ontbonden. De marsgangers begrepen er niets van en stonden daar maar wezenloos te staan, luisterend naar de aarde die ondertussen op een vreemde manier begon te kreunen onder hun gewicht. Maar al diegenen die aan de kant van de mars lagen of zaten, de afgevallen mensen, die stonden op en ontwaakten nu uit dat bizarre marsgedoe. Ondanks hun punthoofd, zozeer getekend door de beklemmende en tegenstrijdige bewegingen tijdens de vele marsen, zagen zij nu helder in wat de koning destijds was overkomen. Ze waren mild, vertelden de zware marsgangers wat ze altijd al hadden gevoeld in hun verdrukte hart, en brachten iedereen naar huis.'

'En hoe het grote spel zonder grenzen afliep, weten jullie: naar bed!'

'Oma, dat kun je niet maken!'

'Iedereen ging, net zoals jullie, naar bed en leerde van toen af aan een andere rekening te maken dan die met je hoofd alleen.'

'Een plus een is altijd meer dan twee!'

'Juist. En waarom ze toch zo'n grote handen, tanden, en zo'n kleine oren en ogen hadden, vertel ik jullie een volgende keer.'